

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XI.

V Ljubljani 11. listopada 1858.

List 23.

VENEC

na grob prečastitiga gospoda Antona
Globočnik - a.

veroznanskiga učenika na c. k. gimnazii v Ljubljani.

Verste mladenčev krog groba stojijo,
V njem učenik njih preblagi leži;
Oj, ali komaj ga noter spustijo.
Grozno že črna nanj perst zagermi! —

Grob se zasiplje, naraša gomila:
V dnu zakopan je zdaj temne noči! —
Pesem njegovih učencev premila
Žalostno njemu v slovo še doni. —

Ranjki! tud tebe so pred veselile
Pesmi, učil si mladenče jih pet';
Dans pa v prezgodnji so grob te spremile;
Strune prebiral le malo si let.

V letih prelepih še moške terdnosti
Tebe zadela nemila je smert.
Vzela tovaršem te, vzela mladosti,
V tihi si zemlji zdaj tukaj zapert.

Spolnil dolžnosti si svoje v učenji,
Vnēt si za blagor mladenčev ti bil,
Vadil goreče jih v svetim življenji,
V mlade jim serca pobožnost sadil.

Zdaj pa je zvezda se tvoja vternila,
Mogel tak zgodaj si vzeti slovo!
Zemlje odeja je truplo zakrila,
Duša pa vživa naj sveto nebó!

Tam, kjer prijatlov in znancev vesela
Družba si zopet podaja roké.
Enkrat tud bosta se z bratom objela,
Milo ki toči na grobu solzé. —

V kriju tihotnim, zapertim nadlogam,
Kamor, predragi, nam zgodaj si vzēt,
Sladko počivaj, prijatel naš, z Bogam!
Vidili bomo tam v raji se spēt. — A. Okiški.

Obljubila je bila „Danica“ poslednjič, de hoče od ranjčiga gosp. Antona Globočnika kaj več povedati; naj tedaj njegovi prijatli, spoštovavci in hvaležni učenci nekatere besede sprejmejo.

Rojen je bil naš Anton v lepim kraju ob belih snežnikih na Gorenškim, v cerkljanski fari, 15. rožnika 1826. Blaga klica pa, kakor mnogo družih, bi naj berže ne bila docvetela do te krone, ki jo je dosegla, ako bi previdnost Božja ne bila k temu posebne poti preskerbela. Znani so namreč vsi škofii visokočastiti gospod Jožef Globočnik, nekdanji gimnaz. katehet, velik prijatelj mladosti in vsiga dobriega. Ta blagi gospod so stric ranjčiga Antona Globočnika. Kakor 3 drugi visokočastiti gg. duhovni, tako je bil tudi ranjki gosp. Anton od svojih otročjih let tako rekoč v naročji svojiga dobrotnega strica v Ljubljani izsolan in odrejen. Torej smemo vesele zanesljivosti biti, de je blagi

pokojujnik venec kerstne nedolžnosti seboj v grob nesel. Pač lepa čast za osrečeniga ranjčiga in njegoviga blaziga še živiga strica! Pa tudi serčno tolažilo za brate, žlahto in za vse, ktere je serce bolelo, de jih je tako zgodaj ranjki zapustil. Bil je ranjki, kakor učence, mladenec vesel in zdrav kakor riba, poln modre radovednosti za vede in učenost; torej se je v šolah verlo obnašal in je vselej bil med nar boljšimi. Napáke, v kakoršne marsikteri mladenči, de se Bogu usmili! le prevečkrat zabredejo, njemu se znane niso bile, ne že te, de bi v čem zapopaden bil. Ko je bil latinske in modroslovske šole pošteno izdelal, se je podal k bogoslovstvu. Le malokrat je namreč, de bi nepopačeniga mladenča duhovski stan ne veselil. Izdelal je desetosolske vede že l. 1848, pa bil je še premlad za mašnikovo posvečenje in med tem ko se je na svoj prihodnji stan skerbno pripravljal, se je podal k šolstvu, po zgledu svojiga v. č. gosp. strica, in jel je tedaj že l. 1848 pomagati učiti na tukajsnji c. k. gimnazii, kjer je bil naslednjič namestni učenik. Po dostani skušnji iz latinskiga in greškiga jezikoslovja je bil v grudnu 1851 izvoljen pravi učenik v Ljubljani. S svojo gorečnostjo in modrim obnašanjem si je hitro pridobil spoštovanje vikših, in precej drugo leto so mu izročili učenje veroznanstva na višji, 1854 pa na vsi gimnazii. Bile so mu zdaj težke dolžnosti naložene, pa spolnoval jih je z vso gorečnostjo — v dosti težkih časih. Torej mu eden visokospoštovanih tovaršev v ljublj. nemškim časniku lepo spričevanje daje: „Njegov ravni, ljubeznjivi duh mu je pri njegovih tovarših, učencih in množih, ki so ga poznali, stanovitven spomin prihranil“. Kdo je bil bolj vnēt za blagor mladosti kot njen skerbni učenik, torej je tud njimi zvesto čul, hitro zasledil marsikterih nevarne pota, in neprestrašeno iskal, jih jim zagraditi. In kdo se bo čudil, ako je bil dobri pastir ves goreč za svojo čedo, ker bil je res dober pastir in se je bal, de bi kaka ovca volkovam v žrelo ne zašla. Ojstro je svaril, če je bilo treba; sicer pa je bil tako prijazen, de malokdo tako. Kdor ga je slišal v učilnici in v cerkvi, kako živo je na serce govoril, k poštenosti, pobožnosti in vsaki lepi čednosti svojo mladost budil, je mogel spoznati, de mu res iz serca gre, kar je učil in priporočal.

Kakor vsak verin katoličan, je bil on posebnin častivec Marije Device, — tudi v več bratovštin zapisan. Ko so se bile v našim mestu šmarnice začele, jih je tudi on z vso gorečnostjo svoji ljubljeni mladosti priporočal, in sam je vsak dan bil pri njih pričujoč. — Sam velik prijatelj svete čistosti ni nobene reči bolj priserčno želel, kakor de bi se mladenči poštene in neomadežani ohranili. Iz tega namena jih je tudi sosebno opominjal k čiščenju sv. Alojzja, tega častitljiviga šolskiga zavetnika, in priporočal je mladenčem šestnedeljno opravilo v čast temu varhu nedolžnosti in svetosti. So pa tudi gimnazialeci svojiga učenika poslušali. Na njegovo besedo so si napravili lastno šolsko prelepo bandero s podobo presv. Rešnjiga telesa in angeljskiga mladenca. Kadar koli se je povernil god tega svetiga varha mladosti

se je mogla cerkev olepsati za ta lepi dan, in med slovesno sveto mašo je vselej imel primeren ginljiv nagovor do mladosti. Ali na zemlji je vsaka dobra reč z vojskovanjem sklenjena, in ravno pri tej priložnosti je bila težka poskušnja lansko leto zadela gorečiga veroznanskiga učenika. De bi se približajoči praznik sv. Alojzja zopet po vrednosti obhajal, je bil veliki altar v križanski cerkvi kaj lepo ozalisan, in postavljena je bila vanj zala podoba svetiga mladenca Alojzja. Bili so jo verli učenci v ravno ta namen za kakih 60 gold. kupili. Zraven tega je bilo še veliko druge lepe naprave. Vesel te lepe prilike, tolikanj pripravne, de bi se mlade serca v čednosti in nedolžnosti vnovič poterdile, začne gosp. Globočnik večernice pred dnevam, ko se je imel god obhajati. Tode veselje se je v silno žalost spremenilo. Ravno preblagi gospod litanije sv. Alojzja moli s svojimi učenci, kar pihne veter, koje nekdo vrata odperl, v plamen sveče, cvetlica iz papirja se zažgê in ves altar je bil nepredvidama v požaru; komaj so bili sveti zakramenti rešeni. Pa tudi to je bogoljubni učenik poterpežljivo in v Božjo voljo vdan prenesel, rekoč: „Božja volja je bila tako!“

Desiravno je bil s šolskimi opravili in nedeljskimi nagovori, bi djal, ves obložen; je vendar še postrani veliko koristniga storil. Bil je gimnazialeam marljiv učenik cerkveniga petja, in veliko ur v tednu je v to obrnil. Nabral je lep venec molitev in pesem v bukve, ktere je svojim učencom v prijazin in koristin spomin zapustil. Tudi mutasti za njim zalujejo, ker bil jim je nekaj časa učenik, in tudi spovednik do svoje zadnje boleznî. Tako lepo in človekoljubno djanje ranje ga gosp. A. Globočnika je pač naj lepši dokaz, kako dobro pride človeku vse, kar koli se v mladosti nauči. Nemarao pohajanje, ali celo lazenje po grešnih potih ima grenko kesanje za tovarša v naslednjih letih; kar se je pa človek v šolah in še postrani zraven zapovedanih šolskih tvarin koristniga naučil, mu po vsih potih v življenji sad rodi.

Že v deseti šoli je bil ranjki jel nekaj bolehati, in od tistiga časa ni bil nobenkrate več prav terdniga zdravja. Dosti obilno natezanje pri učenji, posebna gorečnost v pospeševanj vsiga, kar je dobro, in v zatiranji hudiga, težavne opravila, marsiktere zapreke in neprijetnosti, ki so z učeniskim stanam sklenjene — to in enako je nad njegovimi šibkimi močmi glodalo, de je zmiraj bolj pešal. Čeravno že bolan, je vendar še opravljal velikonočne duhovne vaje. Bilo je pa to za njegove persi zlo občutljivo. Le nektere kratki je potem še v šolo šel. Zadnjokrat mu je sijala sponlad na zemlji, pa zanj ni že več cvetla; poleti mu je bilo malo odleglo; jesen pa mu je končala življenje v nar boljši starosti — bil je še le v 33. letu. Bil je v boleznî 14 — 15 previden, poslednjokrat 2 uri pred smertjo, in en teden poprej v sveto poslednje olje djan.

V četertik zjutraj (28. vinot.) se je proti 8. uri pred frančiškansko cerkevjo veliko učencov iz gimnazialnih, realnih in normalnih razredov zbralo. Od frančiškanske cerkve po št.-peterskim predmestji do stanovališa ranjeiga gospoda, ki ni prebival dalje od frančiškanske cerkve, v verstah po obeh straneh se mladost vstavi. Ob 8 v več cerkvah začne zvoniti, in v. č. g. korar Janez Krizost. Pogacar pridejo z v. č. gg. J. Marn-am in J. Kogej-em, součenikoma ranjeiga g. Globočnika, vsi v černih levitih oblečeni, k stanovanju castitiga merlica. Ko duhovni merlica blagoslove, odpajo osmošolci primercjeno zadoštnico; na to vzdigne trugo s černo napravljenih učencov visjih gimnaz. razredov. To pa jih je zraven svetila, ko so ga nesli sred med verstami učencov v frančiškansko cerkev, kamor so se po tem tudi učenci z gg. učenci vred podali.

Tukaj so imeli v. č. g. korar Janez Krizost. Pogacar, slovesno mertvasko sv. maso. Po sv. masi in izpetim „Liberat“ zopet učenci prav ginljivo žalostnico zapojô. Zdjaj se je pričel sprevod k pogrebu, tako-le:

Križ je nesel černo oblečen osmošole, in ob straneh sta svetila dva njegova součenca. S temi se je pričela dolga versta normalnih, realnih in potem gimnazialnih učencov z gg. učenci. Za šolstvam so šli č. OO. frančiškani, gg. bogoslovci in drugo cerkveno spremljavstvo z v. č. g. pokopovavcem v černim večerničnim plajši. Za trugo so šli 4 gg. duhovni iz ranjeiga žlahte: stric ranjeiga, in kakor vsih duhovni oče, v. č. g. Jož. Globočnik, ranjeiga brat, g. Janez Globočnik, in še druga dobro znana gg. duhovna te lepe deržine. Nadalje druga žlahta, veliko znancov, prijatlov ranjeiga, obilno visokih gospodov iz duhovskiga in deželskiga stanû, in mnogo družiga ljudstva. V cerkvi svetiga Kristofa so bogoslovci, kakor navadno, pri „Liberat“ odpevali, in počastili so ga tudi še med zakopovanjem z latinsko pesmijo, ki se pri grobu poje. Ko so pa v. č. g. korar cerkvene opravila dokončali, so ljubimu ranjeimu učniku še osmošolci z milo pesmijo poslednji venček na grob podali. Počasi in zamišljeno se je po tem ljudstvo razšlo s pokopališa. — Bog mu daj večni mir in pokoj, in večna luč naj mu sveti!

Bogat dušni zaklad, ali odpustki, ki si jih zamorejo verni kristjanje vsak dan pridobivati.

Človek se zamore neštevilnih duhovnih dobrôt, in pa skorej pri vsaki priložnosti vdeležiti, namreč mnogih od sv. Cerkve podeljenih odpustkov; pa velikrat se take priložnosti in dobrote ne zavê, in jo opusti in zgubi, ko bi si jo lahko pridobil v svoj in v prid ubozih duš v vicah. Naj tedaj v spodbudo in blagor vernih kristjanov nekaj tacih lepih priložnost *) imenujemo, pri kterih si zamore slehern, ako je v gnadi Božji, več ali manj odpustkov pridobiti. Ako bi bil kdo še tolikanj slab, de bi tolike dobrote matere svete Cerkve ne zapopadel, naj bo v zagovor tih duhovnih dobrôt samo naprej opomnjeno, de si človek iz prirojene in nakopane slabosti tudi en sam dan utegne velikokrat vice zaslužiti in pa ne ravno za malo časa; tedaj je pač velika dobrota, ako ima revni človek tudi večkrat priliko, si zbrisovati časne strahovanja na tem svetu, ker se pri vsim tem se je bati, de bi le preveč za uni svet zbrisovati ne ostalo. Ako si namreč človek za smertni greh celo nesrečno večnost zasluži, je lahko zapopasti, de za marsiktere grehe, ki niso deleč od smertniga zadolženja, tudi vice niso kratke.

Odpustki.

1. Kdor presladko ime „JEZUS“ ali „MARIJA“ s spoštovanjem izgovori, dobi vselej 25 dni odpustkov. (Sikst V.) —

Varuj se pa, de tih presvetih imên nespoštljivo, ali celo v sâli, norčii, jezi ne imenuješ; s tem bi jima nečast delal, in si kazni nakopal. Še veči nečast se tima presvetima imenama dela s kletvinjo, preklinovanjem (bogo-kletjem), pridušanjem, rotenjem itd. — Kdaj že bodo Slovenci te ostudne grehe opustili, ki jim delajo sramoto in nečast za časnost in silno škodo za večnost!

2. Kdor v imê „Marija“ pobožno kliče, zadobi šestdeset dni odpustkov. (Jan. XXII.)

3. Kdor (kakor je zdaj sploh v navadi) Češenamarii tudi besedo „Jezus“ pristavi po besedah, „in zegnan je sad tvojiga telesa“, dobi vselej 30 dni odpustkov. (Urban IV., poter. Jan. XXII.)

4. Kdor glavo spoštljivo vkloni (nagne), ko presveto ime „Jezus“ ali „Marija“ izreče, vselej zadobi 20 dni odpustkov (Jan. XXII.)

5. Kdor ko moli ali sliši moliti „Gloria Patri — Čast

*) Po bukviach: Kurzer Auszug eines sehr reichen Seelenschatzes oder heil. Ablass, welche vom päpstl. Stuhle verliehen sind, und von allen rechtgläubigen Christen täglich gewonnen werden können, wenn sie sich im Stande der Gnade befinden? — aus den besten Autoren entnommen. Augsburg 1855, das dreizehnte Mal aufgelegt.

bodi Očetu, Sinu“ itd. s spoštovanjem glavo vkloni, zadobi vselej 30 dni odpustkov (Jan. XXII). Sploh je ta kratka hvalnica Bogu močno dopadljiva in priporočevanja vredna.

6. Kdor se z mašnikom prikloni pri besedah poslednjega evangelija: „Et Verbum Caro factum est — In Beseda se je včlovečila“ itd., se vdeleži 30 dni odpustkov.

7. Kdor (malano, vrito ali vrezano) britko martro (križec) kušne, zadobi 40 dni odpustkov (Jan. XXII). Papež Klemen so še dalje za pobožni kušljej kakiga križa eno leto odpustkov podelili.

8. Pri pozdravu: „Hvaljen bodi Jezus Kristus“ in odgovoru: „Amen — na večne čase“ zadobé, tisti ki pozdravi in uni, ki odgovoré, vsakokrat 100 dni odpustkov (Sikst V). — Je pač bolj spodobno kristjanam, kakor pa: „Dober dan!“

9. Kdor je pobožno pri sv. maši, ali pa jo bere, se vdeleži 40 dni odpustkov. Učé pa cerkveni učenci (Viva, Gobat, Ligvori in mnogi drugi), de so mnogi papeži tistim, ki so vsaki dan pri sveti maši, še veliko veliko družih odpustkov podelili, tako de je sad vsake svete maše zarés neizrečeno velik.

10. Kdor hitro poklekne in kratko molitvico k sv. Rešnjimu telesu moli, kadar se z zvonam znamuje k povzdigovanju dá, se vdeleži za 1 leto odpustkov (Greg. XIII).

11. Kdor se pred sv. Rešnjim telesam prikloni, zadobi 20 dni odpustkov. Kdor pred Njim poklekne in očenaš in česenamarijo moli, pa za dve sto dni.

12. Kdor sv. Rešnje telo k bolniku spremi, zadobi pet let in dve sto dni odpustkov. Kdor je zadržan, de Ga ne more spremi, pa namesto tega očenaš in česenamarijo enkrat moli, pa za 100 dni odpustkov (Pavel V, Inoc. XI in XII). (Dalje sl.)

Misijonske naznanila.

(Dalje.)

Ker je bil ranjki gosp. provikar ud propagande za sv. vero v Rimu, je tudi svoje pisanja in zapisnike propagandi volil. Propaganda je pisanja sprejela, pa tudi za ranjega plačala, kar je bilo z njim skoz 3 poslednje nesce stroškov. Zamurček, ki ga je imel gosp. Knobleher seboj, je bil po prizadevi apostolskiga poslanca v Neapelnu precej sprejet v rimsko propagando. Med pismi gosp. provikarja je dosti zaznamkov, s kterimi se bo zemljepis popravil, botanika obogatila in bodo stalne vrednosti za zoologijo. V dnevniku, ki ga je ranjki skerbno pisal, je prav veliko enacih reči. Angleški popotniki, ki so ga vidili, so nektere 1.000 tantov sterlingov zanj ponudili, ako bi ga bil hotel Knobleher pustiti, de bi ga bili na svoje ime na svitlo dali. V tako kupčijo pa se gosp. provikar ni hotel podati, naj bi se tako obogatnje učenosti misijonu, njegovi domačii prihranilo. Naznanilo od gosp. provikarjeve smerti je bil daljnopis že drugi dan na Dunaj prinesel; kako de je ta glas pretresel odbor Marijne družbe, je ložej misliti kot popisati. Zavolj tega žalostniga prigodka so tudi naznanila poznejši prišle na svitlo kot ima odbor v namenu, ker odbor Marijniga društva je želel zastran gosp. provikarja bolj natanko zvediti ter občinstvu naznaniti.

Odbor Marijne družbe, ko je zvedil presunljivo žalostnico, de je g. provikar umerl, je poskerbel, kar je bilo potreba, de se misijon ohrani, pa tudi duše ranjega ni pozabil. Poskerbel je, de je bila za njim v farni cerkvi sv. Petra na Dunaji velika mertvašnica; apostolski poslanec, nj. milost de Luca, tarsanski vikši škof, sami so sv. mašo imeli. To sv. opravilo je bilo 6. vel. travna t. l., spremljeno s preslovesno muziko vpricho veliko prijatlov ranjega provikarja in srednje-afrikanskiga misijona.

Zraven Knobleherja so popisani tudi drugi misijonarji, ki so to in uno leto umerli, kar je „Danica“ vse ob svojim

času že svojim bravcam naznanila; so namreč naslednji: Jožef Gostner, tirolec, ki je umerl v Hartumu 16. mal. travna t. l. Anton Ueberbacher, tirolec, umerl 22. svečana t. l. v Gondokori, kjer je od l. 1855 vesoljni namestnik bil. Jernej Mozgan, iz lavantinske škofije, umerl pri sv. Križu ob Beli reki, ko začetnik in večiki namestnik tega misijona 26. prosenca t. l. Od njegovih poslednjih ur je rečeno: 21. prosenca se je pokazala prav posebna onemoglost. V. č. gosp. Lanz je čutil, de je narhuji nevarnost, torej je bolniku svetoval, de naj prejme sv. zakramente. „To je moja naj priserčniši želja, pa hočem se na daljši spoved pripraviti“, je bil odgovor. 23. prosenca jo je opravil in prejel sv. poslednje olje. Naglo, naglo se je smert bližala. Vso noč je bolnik bledele. 26. zjutraj je sklenil. — Dva mesca pozneje, 26. sušca t. l. je ravno ondi umerl v. č. g. Franc Oliboni, ki je bil v začetku u. l. s 4 družimi duhovni iz naprave g. Mazzat-a iz Verone prišel v Hartum. Poslednjič popisujejo naznanila še v. č. g. Franca Gerbel-na, nar mlajšiga zmed misijonarjev, ki je pa že lansko leto sv. Rešnjiga telesa dan, 11. rožnika, svoje nedolžno življenje sklenil.

Zmed 24 duhovnov, ki so v ta misijon šli, je tedaj v 7 letih naslednjih 17 za nesrečne zamurce svoje življenje darovalo:

Gospod Angelo Vinco, iz Benedk.
 „ Martin Dovjak, iz Krajnskiga.
 „ Oton Trabant, iz Štajarskiga.
 „ Matevž Milharčić, iz Krajnskiga.
 „ Janez Kociančić, iz Krajnskiga.
 „ Nace Kohl, iz spod. Avstrijskiga.
 „ Jožef Lap, iz Krajnskiga.
 „ Alojzi Haller, iz Tirolskiga.
 „ Franc Rainer, iz Tirolskiga.
 „ Alojzi Pircher, iz Tirolskiga.
 „ Mihael Vurnič, iz Tirolskiga.
 „ Franc Gerbl, iz Parskiga.
 „ Jernej Mozgan, iz Koroskiga.
 „ Anton Ueberbacher, iz Tirolskiga.
 „ Franc Oliboni, iz Laškiga.
 „ dr. Ignaci Knobleher, iz Krajnskiga.
 „ Jožef Gostner, iz Tirolskiga.

Sedanji čas so ondodni misijonarji še naslednji:

Gospod Matevž Kirchner, iz Parskiga	}	za
Aleksander dal Bosco, iz Laškiga		Hartum.
„ Jožef Lanz, iz Tirolskiga	}	pri sv. Križu.
„ Janez Beltrame, iz Laškiga		
„ Daniel Comboni, iz Laškiga		
„ Angelo Melotti, iz Laškiga		
„ Franc Morlang, iz Tirolskiga	}	v
„ Anton Kaufmann, iz Tirolskiga		Gondokori.

(Dalje sl.)

Za vse, ki imajo pri cerkvah opraviti.

(Iz „Drobtinc“.)

(Konec.)

Od cerkvene posode. Ni vse zlato, kar se sveti, pravi star pregovor, in je posebno imeniten za tiste, kteri cerkveno posodo kupujejo, zakaj nikjer ni tolike goljufige, kakor pri tej reči, posebno zdaj, odkar se je tako imenovano merzlo (galvansko) pozlačevanje iznajdlo, s kterim dandanašnji po mestih skoraj vse reči, ktere so bile poprej v ognji pozlačevane, zdaj le merzlo pozlačujejo. Povedal mi je neki pošten mož, ki cerkveno orodje izdeluje, de je z Dunaja dva pomočnika dobil, v vsih delih prav urna in umna, ali od pozlačevanja v ognji ne vesta nič, ker se vse le merzlo pozlačuje; prvič zato ker delavcu na zdravju ne škoduje, pri ognju pozlatiti je pa silno nevarno, de živo srebro lahko na pljuca udari; drugič je merzlo pozlačevanje veliko hitreje storjeno, kakor pri ognju; tretjič je s perviga lepši kakor ognjeno in torej ljudém bolj dopade, ali terpi

vender le malo časa; četrtič je merzlo (galvansko) pozlačevanje desetkrat ceneji, kakor pa ognjeno, ker se z enim zlatom ali cekinom pri ognju komaj en kelih pozlati, z galvanskim pa deset lahko. Ako zlatar pri ognju zlati, ni v stanu keliha spod 20 gold. pozlatiti, za galvansko pozlačevanje mu pa plačaš le kakih 5 gold. in ima še več dobička, kakor pri ognjenim za 20 gold. V Beču se galvansko pozlačeni kelih po 20 gold. dobijo, pa niso še po 5 gold. vredni, ker ti še pol leta ne terpijo. Pri kelihih ne sme nihče skop biti in kelih kakor tudi monštranca, ciborium in vse druge posode in orodja za cerkveno rabo naj se le pri takih možeh kupujejo, kateri so znani pa tudi pošteni delavci in naj se tudi vse pri ognju dá pozlatiti. Ako je kelih bil pri ognju pozlačen, terpi naj manj kakih 20 let, galvanski pa komaj eno leto; zatoraj poglej in prevdari, kaj je boljše. Resničen je tedaj tudi pregovor: de „kder silno dober kup skupuje, večidel drago plačuje“.

Kar zadene goljufijo pri srebernici, glej, ako je od c. k. gosposke poterjena (puncirana), ali ne. Po novih cesarskih postavah ne sme nobena srebernica poterjena biti in prodajati se, ktera bi pri 16 delih več kot 3 dele druge rude imela. Imeti mora naj manj 13 lotov čistiga srebra pa 3 lote druge rude (13 lötig.)

Kelih bi imel saj torilo (kupico) sreberno imeti, ako pa cerkev nima toliko premoženja, si takiga omisliti, naj bo saj pri ognju pozlačen, sicer se zelen volk kmalo naredi, kateri je močno strupen; posebno se rad naredi, če se kisló vino vanj vliwa.

Svečniki bi bili boljše vlti, kakor pa kositarski, ali kaj, ko so cerkve večidel tako ubožne, de si ne morejo dragih reči pripraviti. Ako so posrebernjene reči umazane, naj se nar poprej z mlačno, ne vročo vodo rahlo umijejo, potem pa s čistimi sajami obrisejo in se bo zopet svetilo. Bog ne daj s peskam ali s tofčenim ceglám dergati, še krajda je preojstra, tudi s praham, ki je kis ali apno, ni dobro, ker srebernico sné.

Pri lampi naj cerkovnik varuje, de je z oljem ne vmaže, ker po olji se naj berž zeleni volk naredi in srebernico sné, ko bi tedaj kapljica olja na lampo padla, naj jo urno z debelo pa suho plateno cunjó obrise. Tudi z mokrimi rokami pozlačenih ali posrebernjenih reči nikar ne prijemlji; tudi če se potiš, ne prijemaj takih reči z golimi rokami, temuč belo ruto v roke vzemi in le tako prenašaj pozlačene ali posrebernjene reči.

V kadilnici ne sme žerjavica predolgo biti, sicer se srebernica spusti, ker se preveč ogreje. Od perviga do zadnjiga žegna vzemi žerjavico iz kadilnice, ravno tako tudi pri procesijah, ako so štacijoni precej narazen; tako ti bo tudi žerjavica živa ostala.

Kanglice (glazke) za vino in vodo k sveti maši vsaki dan čisto vmij, de se na dnu in za ročnicami prah ne zalega.

Opomniti moram še, de kadar monštranca, kelih ali ciborium daš vnovič pozlatiti, poglej ali ni steržen, na katerim je privertano stalo (piedestal), srebern, ker zlatarji radi sreberniga vzamejo in ga z železnim nadomestijo. Ravno tako je treba tudi paziti, de se žlahtni kamni s steklinimi (glazevnatimi, böhmische Steine) ne zamenijo. Premishi, de cerkev je hiša Božja, je prebivališče Božje, in karkoli k olepsanju narediš, vse k časti Božji storiš, in glej, de zamoreš tudi ti reči, kakor David (Ps. 83): „Kako prijetne so tvoje prebivališča, o Gospod! Moja duša omaguje samiga poželenja do tvojiga stanovališča“. Nikar se ti naj preveč ne zdi, po cerkvi večkrat pogledati, ali je vse v njej, kakor se spodobi, ali ne, de te ne zadene, kar pobožni kralj prerokuje. (Ps. 100.) „Ne bo stanoval v sredi moje hiše on, ki prevzetnost kaže“. Duhovniki imajo skrbeti, de je vse poprej po cerkvenim redu blagoslovljeno, preden se kaj za službo Božjo rabi. **Jožef Hašnik.**

Rim, središče katoliške cerkve.

(Iz domačiga Koledarja.)

Kakor stare pripovedi govorijo, je rimsko mesto prvi pozidal Romul z množico pastirjev in družih prihajavcov, l. 753 pr. Kr. Do l. 510 pr. Kr. je mesto imelo kralje, pod katerimi se je zunaj vterdilo, in znotraj vredilo; po tem je nastala ljudovlada z dvema županama ali konsulama. Mogočnost rimljanska je polagama rastla, l. 390 bi bila po Galijanih kmalo došla v pogubo; po tem pa je bila z vsakim letam krepkeja; l. 222 je bila že vsa Italija Rimljanam v rokah. Naglo se je po tem razširjala rimska oblast čez Ilirsko, Špansko, Afrikansko, Macedonijo, Greško in malo Azijo; Kartaginci so se sicer hudo vpirali, skoraj bi bili Rim vničili, v zadnje pa jim je bilo lastno mesto razdano. Med tem je rastla velikost in bogatija rimskiga mesta, stara krepost stanovavcov se je zgubila, in vstali so razpori in kervavi boji med mogočniki; vender rimljansko gospostvo se je razprostiralo še dalje, čez snežnike do Rena in Donave, in čez azijanske Turove do Evfrata, ter je obsegalo še Galijo in Britanijo, del Germanije, Recijo, Norik in Panonijo, Mezijo in Tracijo, Pont, Armenijo, Sirijo in Egipt. Stan rimskiga gospostva se je bil med tem toliko spremenil, de ni bilo več kraja za ljudovlado, cesarstvo je nastalo z Avgustam, l. 30 pr. Kr. Takrat, ko je stal skoraj ves znani svet pod oblastjo eniga gospodarja, je bil rojen nov, sicer duhovski kralj vsi zemlji, namreč Jezus Kristus; njegova vlada je imela v duhu prenoviti spačeni svet, in v središče njegoviga kraljestva ali njegove svete Cerkve je bilo zbrano ravno rimsko mesto. Ondi je sv. Peter, prvi namestnik Kristusov na zemlji, postavil svoj apostoljski sedež; ondi sedijo njegovi nasledniki, rimski papeži, kakor poglavarji sv. katoliške cerkve vse čase. Sicer so neverski rimski cesarji z vso silo zatirali novo duhovno kraljestvo, pa niso nič opravili; padlo je l. 476 staro cesarstvo, divji narodi so posedli mogočno mesto, razdajali praznoverske tempelje in bogate poslopja. Obstal pa je apostoljski stol, prejel del srednje Italije v posest, in na starih razvalinah se je vzdignilo obilno velikih, zalih spominkov sv. vere; duhovne rimske oblasti pa ni vničila nobena posvetna sila, ne poskušnje krivovercov, ne napadi prevzetnih mogočnikov, ne početki neukretnih vstajnikov.

Staro rimsko mesto je bilo sozidano na levem bregu reke Tibere, na sedmerih gričih; do cesarja Avgusta se je razširilo še čez tri griče na desnem bregu té reke. Obdano je bilo s terdnimi zidovi, napolnjeno s tempeljni in lepimi poslopji, in je ob času naj večje moči štelo čez 2 milijona ljudi. Sedanje mesto sicer obsega še čez 3 milje v okolici, pa večja polovica tega prostora je zastavljena z verti, vinogradi in pristavami; stanovavcov se šteje 178 tavžent, in vmes je 4.000 judov. Med znotranjimi prostori je naj lepši terg sv. Petra; velik je tudi ljudski terg, na katerim se shajajo tri poglavitne rimske ceste. Vseh rimskih cerkev je 364; naj imenitniša, pa tudi naj večja in naj lepša na zemlji je cerkev sv. Petra, sozidana l. 1506 do 1626, dolga 666, široka 284, in visoka do križa na kupli 503 čevlje; druge slavne cerkve so, sv. Janeza v Lateranu, sv. Pavla, sv. Marije Snežnice. Med drugimi stavbami so pomljiivi papeževi gradovi, vatikanski z 11.000 sobami, kvirinalski in lateranski, angelov grad ali terdnjava poleg mesta. Rim ima obilno učilnih naprav, mnogotere zaklade dražih nabirkov, je središče lepih umetnost, in je oskerbljen z množino dobrodelnih naredb; tudi mu ne pomanjkuje obertnije in tergovstva. Rimsko mesto obiskujejo ptujci in potniki od vsih strani; eni hodijo poživljat svojo pobožnost, ali se poklanjat višjemu pastirju vse cerkve, eni razgledovat njegove učne naprave in umetniške zaklade.

Podoba svetiga križa.

Prevzetni učeniki krive vere v 16. stoletji, kateri so zveličanski nauk svete katoliške cerkve zaverгли in namesto

njega nestanovitne izreke človeške modrosti vsim hotli vrinuti, so med drugim tudi podobe sv. križa, svetnikov in vse, kar bi katoliškiga duha zopet ponoviti utegnilo, kakor malikovavske reči zavergli. Kako katoliška cerkev v tej reči uči, nam sledeče, poprej pisane verstice, kot so ošabni popravljajči nespremenljive svete vere dihati jeli, dostojno v kratkim povedo:

Effigiem Christi, cum transis, prorsus honora;
Non tamen effigiem, sed, quem designat, adora;
Nec Deus est, nec homo praesens, quam cerno, figura,
Sed Deus est et homo, quem sacra figurat imago.

Časi se spreminjajo, s časom vse človeške naprave. Iz kardela zvestih naslednikov tih krivovercov zaslišimo podobi sv. križa v čast znamenite besede:

„Zdi se mi, da bo prenovljeni duh in zmaga resnično keršanske vneme v naših cerkvah podoba križa, znamnje odrešenja, spet vpeljala, ne le samo na svetim kraji, ampak tudi ob potih in po visocih gorah, kjer popotnik, kjer prosti človek memo gredé podoba od deleč pozdravi in pri nji moli. Ako nam lepota stvarjenja veličastvo Božje oznanjuje, zakaj bi nas to znamnje na njega ljubezen in na naše odrešenje od prekletstva greha ne smelo opomniti? Kdor pregleduje le narave lepoto, lahko verjame, da človek se v raji spreha; on pozabi, da prekletstvo zemljo krije, da je človek padel in s človekam stvarjenje, celo Calvin je tako misel izustil. V znamenji križa vidimo zgodbo človeškiga terpljenja, vidimo človeku dano zveličanje, vidimo temne zadeve življenja, ktere le vera zamore razjasniti.“

Učeni, pa zlo omahljivi Erazem, je pa že v času vpeljanja krive vere tako sodil. Nekiga dne se je sprehal po gorah; huda ura ga prehití. Ko svoje oči vzdigne, zagleda pred seboj v skalo vsekano podoba sv. križa z napisom: „Moja duša v Gospoda zaupa“. V skalovji pod križem najde zavetje pred nevihto. Vihar potihne, modrijan se verne proti domu. Pozabil sim, pravi sam, svojih modroslovskih preiskav, pozabil sim Lutra in hrupečiga življenja; moje misli so bile le pri križu, pri znamenji, ktero je svet osvobodilo iz paganskih tmin. —c.

Marija ljuba mati.

O Marija, naša mati!
Tebe ljubi celi svet;
Vse želi ti čast dajati,
Kar živi in zna vmet'.

Angeli v nebeški službi
Pozdrav Tebi pojejo,
In svetniki v Tvoji družbi
Noč in dan veseli so.

Zvezde mično se verstijo,
Spleta venc Ti njih tečaj.
Svitlo slavo Ti množijo;
Zemlja Ti je podnožaj.

Solnce, mesec v Tebe zreta,
V Té obrača ju nebó,
Tebi streči poželeta,
In služiti Ti zvestó.

Tu na zemlji rož'ce lepe,
Se ozirajo v meglé,
Nas ljudi od grehov slepe
Zavračujejo na Té.

O ti hladno serce moje!
Kaj te vklepa, moti mar,
De ne ljubiš Mater svoje —
Bolj ko vso minljivo stvar?

Oh raztergaj vse vezala,
Serčno zemlje prah otrés'!
Duša moja, boš li spala?
Vstani, vstani že zarés.

Sproži, kar te v dušo gine,
Vzdigni no zaženi glas,
Ko zvonovi z bele line
Poj Marii vsaki čas.

O ne henjaj, ne prestani,
Dokler v žiljah teče kri,
Dokler smert sercá ne rani,
Naj Marija se glasi!

Vsi jeziki, vsi narodi,
Kar se giblje in živi;
Tu na zemlji in povsodi —
Vse Marijo naj casti. Fr. Šrol.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Z Verhnike. H. Če bi se po vnanjim djanji soditi smelo, se je keršanski duh zarés močno vnel med nami; zdaj se sliši ali bere iz tega, zdaj iz tega kraja kaka lepa novica od cerkvenih naredb, in marsiktere ne zadevajo le malih reči. Kako veselo je zlasti slišati, da se stare gotiške cerkve na Krajskim v več krajih prenavljajo in zaljšajo prav v duhu gotiške šege, tako v Kranji, po tem v Šent-Rupertu, in zdaj v Škofji loki. Po drugih cerkvah,

ki so novejši šege, se pa tudi vse v bolj lep in primérjenih podobah napravljajo altarji, prižnice, orgle, — razun tega svete posode in oblačila.

Mnoge takošne reči sim Vam v stanu tudi za letas iz naše strani povedati. V nedeljo, 24. oktobra, je bila farna cerkev sv. Marjete v Horjulji zopet blagoslovljena, ker je bila za velik del prezidana, razširjena in poviksana. Poprej je bilo zidanje le podolgasta ladija s koram in niskim obokom; letas se je prizidala na obojo stran kapela, v taki razméri, da je cerkev dobila prav čedno podobo križa; zid in obok je višji, ondi pa, kjer se zdaj pokončna in poprečna ladija križate, je obok izdelan na kuplo. Ne bil bi si kdo lahko mislil, da se bo naredila taka lepa cerkev in se vender dosti stariga zida pustilo. Delo je načrtal in izvršil Anton Leben, zidarski mojster iz Polhoviga gradca, kteri si je že s tem dobro ime pridobil; kaj taciga je znamnje, da so se že tudi naši domači delavci kaj izučili. Dolgo časa se je že kazala potreba, imenovano cerkev razširiti, pa časi niso bili po tem; pred nekterimi leti se je soseska vnela za nove zvonove, za bratovšino in altar roženkanske Matere Božje; to je še več opominjalo k prenapredbi tesne in niske cerkve. Razodelo se je pa drugo napotje, treba bo zidati novo šolo; ali farmani pravijo: Pred cerkev, po tem šolo; letas cerkev, drugo leto šolo! In cerkev je že zdaj narejena, in Bog je dal, da se je zgodilo brez velike težave; in ravno tako bo gotovo mogoče, drugi pot izdelati še šolo. Komu de gre pri takim duhu farne soseske pred drugimi hvala, mi ni potreba na dolgo popisovati; mnogo poštovani, in sicer že precej priletni ondofni fajmošter gosp. Aleš Jerala se poganjajo za te naprave. Serce se jim je pač veselilo, in na obrazu se je jim brala notranja radost ob dnevu ko je bila prenovljena cerkev blagoslovljena. Sveto opravilo so imeli v. č. gosp. verhniški dekan, Andrej Pečar, pooblasteni po milostivim gospodu knezoškofu. V slovesnim govoru so lepo pohvalili farno sosesko, ki je z veseljem toliko storila, in je pripravljena, še kaj več delati; so ji pa tudi priporočili, da naj cerkev, ktero je s svojimi stroški zlepšala po vnanje, zdaj tudi z gorečim in pobožnim obiskovanjem zaljša tudi po znotranje. Svetiga opravila se je vdeležilo devet družih duhovnov, in obilna množica iz bližnice in daljave je bila v pričo, ter se je zveseljevala nad delam, ki se je spolnilo v večji Božjo čast.

To pa ni edino, kar se je to leto v cerkvenih rečeh zgodilo v naši okolici. Tudi v podružnicah horjuljske fare se je mnogo storilo; na Verzdencu so napravili nova stranska altarja, in pripravljajo se še za velikiga; v Samotorci so oskerbeli nov veliki altar. Dalje se je v farni cerkvi sv. Janeza v Šent-Joštu prenapredil veliki altar; v podružnici podlipske podfare, v Žazarji, se je omislila prižnica in stranski altar; v verhniški fari, na stari Verhnikih, so zvonik lepo s kositarjem pokrili; v farni cerkvi sv. Mihela v Rovtah pa so dobili nov križev pot. Po takim se nam slovesne blagoslovljenja vedno verstijo. Moram še omeniti, da nove naredbe so sploh v boljšim podobarskim duhu izpeljane; rovtarski križev pot pa de se posebno priporoča, ker je dobro delo domačiga rojaka, ki v Terstu stanuje, gosp. Moderjana.

Ne bo napačno, če stopim še čez meje naše dekanije, ker se morebiti ne oglasi kak drug dopisovavec, smo pa sosedje od té strani. Naj povém tedaj še to, da so konec prejšnjiga leta v Zavraču napravili nov veliki altar sv. Urha; de pri ss. treh Kraljih na Verhu so to leto olupšali vse altarje, ki so sicer v stavbnim delu iz črniga marmorja, v podobah iz pešenika; de so pri sv. Marii Magdalení na Gorah tudi naredili nov veliki altar. Kdo bi si bil pred kacimi dvajset leti nadjal tolike gorečnosti? Res de so to vnanje reči, pa vnanje vleče seboj znotranje, če se tudi iz začetka morebiti še kaj pogrésa.

V Kranji je bila 24. u. m. slovesnost, ki je ne sme-

mo molčé prezreti. Vmesteni so bili namreč v svojo čast novi dekan, visokočastiti gospod Janez Reš, poprej iderski dekan. Veselo in častno sprejemo, častitljivo službo Božjo, godbo, streljanje, razsvitljavo tistiga večera itd., samo omenimo. To slovesnost je povzdignilo veliko vv. čč. gg. in med njimi tudi visokočastiti gospod dr. Leon. Klofutar, profesor bogoslovstva v Ljubljani, ki so noviga gospoda dekana s prav mikavno in podučno pridigo ljudém v cerkvi pred oči postavili.

„Kaj je to, kar je bilo? Ravno to, kar bo spet. Kaj je to, kar se je godilo? Ravno to, kar se bo spet godilo.“ Prid. 1, 9.

Te besede sv. pisma so si bili gosp. pridigar za rek izvolili in so tako le v vvodu nadaljevali: „Kaj je to, kar je bilo?“ tako vpraša modri v stari zavezi. Na to vam jest v današnji namen odgovorim: Je to, de ste dozdej nad osem let imeli čez vse dobriga, za Božjo čast in vašo dušno zveličanje vnetiga gospoda dekana. To vsi veste, in seobno tisti, kateri so radi in z veseljem njih pridige poslušali, večkrat zakrament sv. pokore po njih prejeli itd.; priča to tudi ta lepa cerkev, ki je z njih skerbo in trudem tako lepo ozališana; smém še več reči; pričajo to tudi tiste duše, ktere so po njih naukih, opominih in delu zdaj že v nebeskim veselji. Vi vsi veste tedaj, kaj je to, kar je bilo. — Tode modri v st. testamentu na vprašanje: Kaj je to, kar je bilo? — drugači odgovori, ko pravi: Ravno to, kar bo spet. — In glejte! to je popolnoma resnično. — Ljubi poslušavci! kaj bo spet? To, de bote spet imeli duhovniga pastirja, fajmoštra in dekana, de bote spet imeli duhovniga očeta, kateri bodo, kakor prednik, z gorečnostjo in veseljem za vašo dušno srečo, za vaše zveličanje skerbili. To tedaj, kar je bilo dozdej, bo spet vnaprej, imeli bote spet vnaprej duhovniga pastirja in očeta, fajmoštra in dekana, — in ta so vam danes od Boga po milostnim škofu dani, so pa dosedanji visokočastiti iderski dekan, gospod Janez Reš. — Ljubi poslušavci! ako z besedami v stari zavezi nadalje vprašam: kaj je to, kar se je godilo? moram z ravno tistim modrim odgovoriti: Ravno to, kar se bo spet godilo. — Kaj se je pač godilo, predin ste iderskiga gospoda dekana dobili duhovniga pastirja? — Oznanovali so vam poprejšnji v. č. gosp. dekan, sedanji proš stolne cerkve, Božjo besedo, očičevali so vaše duše v zakramentu sv. pokore, okrepčevali jih z nebeskim kruham, s presv. Rešnjim telesam, tolažili bolne, zapušene in sirote, prosili in molili Boga za vašo veseljno in posebno večno srečo. — Glejte! ravno to se bo tudi vnaprej godilo, vse to bote imeli tudi od noviga gosp. dekana. Tedaj, kar je bilo, bo spet; in kar se je godilo, to se bo spet godilo. — V ti cerkvi bo tedaj vnaprej vse to, kar je bilo, — in po novim gosp. dekana se bo vse to godilo, kar se je po poprejšnjim godilo. Tode zdaj vstane veliko vprašanje: Ali bo tudi pri vas spet to, kar je bilo? — in ali se bo tudi pri vas spet to godilo, kar se je dozdej godilo?

Odgovor na to vprašanje je bil zapopadek koristne pridige po mičnim vvodu, v kateri so poslušavce nagibali, pri tistih, ki so dozdej zvesto Bogu služili, naj tudi nadalje tako bode kakor je bilo; tisti pa, ki so bili dozdej pregrešni in razuzdani, de si sáj ne bodo vpričo živiga Boga upali reči, de bo znanprej to, kar je bilo, — Bog vari, de bi se taciga greha zoper sv. Duha krive storili itd., itd. —

Z Gorenskiga. — Prijazno in imenitno ti je, dragi bravec, staro gorensko mesto Kranj. Ako bi hotli slediti njegovi zgodovini, ozirati bi se mogli v stare stare čase nazaj; pa pustimo minulih časov dni, ter ostanimo pri sedajnosti. Položaj kranjskiga mesta, kar zadeva naravno lepoto, po dolgem in širokem ne najde kmalo enaciga lica; — marljivost in delavnost tukajšnjih stanovnikov v oziru telesniga življenja je posneme vredna; — pa tud dušniga

življenja nenavadne cvetke boš zapazil nad prebivavci, ako stopiš v staro in častitljivo kranjsko farno cerkev. *) To ti je resnično veža Božja, vsa pripravna presuniti dušo tudi takim, ki le zgolj iz človeške radovednosti prihajajo oči nasitovat v tempeljne Gospodove. Od ktere strani se koli mestu bližaš, že vgladaš od dalječ častitljivo farno cerkev, ki se vzdiguje s svojim rujavim 1250 čevljev čez planoto morja v sinji zrak kipečim zvonikam visoko nad druge mestne poslopja; — ako pa še doni od visocih lin doli brenčičih zvonov mili glas, težko boš šel mem, de bi saj za ene trenutke se ne napolil, ter se ne ozerl v sprelepo cerkev. Ima ona razun cerkveniga obstrešja skoz in skoz obliko in značaj gotiškigh stavb. Al mertve ozidja ne prevzamejo še človeškiga serca, ako druga cerkvena oprava ne nagibuje taistiga k svetimu občudovanju; gole stene sicer tud še tako lepih stavb ne bodo z lepo navdale serca s svetim straham, ako zanemarjenost iz vsaciga kota svoje rebra kaže. Pa, kaj govorim od golih sten in zanemarjenosti? Bodi Bogú hvala, po Slovenskim se smé kaj taciga le redko redko kje ljudstvu očitati; veliko več imajo umetniki in rokodelci, ki se pečajo z napravo cerkveniga lepoticja, vedno polne roké dela. Velikokrat se v poslednjim času clo pripeti, de taki umetniki ponudeniga dela še prevzeti ne zamorejo. —

De se Slovenci povsod trudijo, več al manj, za olepšavo svojih cerkvá, to je resnica neoveržljiva; brez vsega pomislika pa se v tem oziru smé v versto pervih lepotij prištevati kranjska farna cerkev. Enekrati že sim bil v nji, kar so čisto gotiško izdelane nove orglje, novi altarji, nova prižnica, novi križev pot, novi kerstni kamen, okna pod verham z barvano steklenino vdlane; — enekrati, rečem, sim bil od tega časa že v ti cerkvi, pa vender mi je to vse le še vedno novo, vedno prijetno in dopadljivo, in vselej se radujem, kadar mi je prilika dana, stopiti v sprelepo to vežo Božjo. Z velikiga mestniga terga stopiš skoz glavne vrata v cerkev. Misli si tu, dragi bravec, vgladata mogočne stebre, ki podpirajo obok cerkvene ladije; v bronzirani obleki od verha do tal so viditi od dalječ, kakor bi bil sam zvonč bron oklenil in objel s svojo drago rudnino cerkvene podpiravce. — Kakor veje drevés, ki si podajajo ena drugi šibke ročice, se tud tukaj po navadni šegi gotiškigh obokov vzdano rebrovje prekrizuje in razprostira od verha stebrov tje po oboku eno do družiga; — vsi ti robci so lepo pozlačeni, med taistimi pa višnjeva barva pokriva obokove zidine, kakor bi samo jasno nebo se hotlo dopadljivo ozirati skoz kamniti strop doli na pobožnih obiskovavcov trume. — Ako stopiš po cerkvi naprej gori, ti pada od barvanih oken doli vence raznoverstnih sencic prijazno pred oči, ter obséva in navdaja drago pozlačene altarje zdaj tu zdaj tam z novih mnogoverstnih barv obleko. — Pri velikim altarji zagrinjate okna po nar novejši cerkveni šegi s podobami svetnikov ozališani zagrinjali, in navdajate tako prezbitერიj z neko resnobno — veličastno in sveto tmino. Ob kratkim, ako stopaš od altarja do altarja, — ako se ozreš naprej ali nazaj, — povsod boš občudoval lepoto umniga dela, povsod vidil dom snage in lepiga reda, in res, preveč bi se zakasnil, ako bi hotel od vsaciga cerkveniga dela posebej govoriti. De od lustrov, bandér, lepe cerkvene oprave itd. molčim, naj le omenim še novih cerkvenih klopi (pruk), ki so se nedavno še le postavile. Zdelane so iz terdne hrastovine, vrezane v soglasji z drugo cerkveno lepoto po gotiške šege pravilih, zraven pa še namazane s svitlim lakam, kakor bi vse polikane bile. Porabilo se je nek samiga laka za 120 gold. delo pruk pa je nek stalo v vsem skupaj do 1.200 gold. — Tako se je s to napravo in delam mende zadostilo zadnji potrebi cerkve. —

Dragi bravec! ki si kje dozdej z zadovoljnostjo nad toliko lepoto sledil mojim versticam, morebiti te bo tudi mi-

*) Akoravno je poslednji list „Zg. Dan.“ od te cerkve že govoril, vender zanesljivo tudi ta spis ne bo odveč. Vr.

kalo zvediti, komu se ima kranjska farna cerkev za vse to zahvaliti. Odgovor na tako vprašanje je pač kratek: Bogú, — umnimu in gorečimu vodstvu bivšiga dekana in sedanjiga prošta ljubljanske stolne cerkve, visoko prečastitiga gospoda Antona Kos-a, in pa radodarnosti dobrih farmanov. — Ravno pri ti cerkvi pa imajo tud slednji farmani priliko, prepričati se, komú de darujejo, ako za svoje cerkve kaj dajo. Pričenši z novimi orgljami so si imenovani prečastiti gospod proš neutrudljivo prizadevali, odstraniti iz cerkve vse staro in nadomestiti z novim. Ravno so vse spredaj naštete dela skončali, in zdaj bi se bili veseliti zamogli zgotovljeniga dela; — pa, glas višjih jih je poklical od tam na drugo višji stopnjo. In tako se velikokrat zgodi; — gospodje, ki so se veliko trudili, gredo, — lepota cerkve pa ostane in služi farmanam v čast.

Toliko sim si bil namenil o lepoti kranjske farne cerkve pisati; naj se ne bi nikomur s tem zameril! — Če bi pa kdo ne hotel staviti vere v moje besede, ga nikakor k temu ne silim; naj pride le vse to ogledat sam, in prepričal se bo, de govoril sim skoz in skoz čisto resnico. — Z Bogam!

J. L.

V Solnogradu so Njih knežja milost solnograški vikši škof Maksimilijan Jožef 30. u. m. ondotniga korarja in semenškiga vodja gosp. dr. Valentina Vieria kneza in škofa kerškiga izvolili.

V Gradcu se je začela pred 10 leti katoliška gospejska družba, in šteje sedanjo dobo že 1.300 udov. Ta družba je vsako leto nad 200 ubožnih deržin podpirala, za revno žensko mladost nove naprave na dan spravila, 2 sirotišnici, 3 delavnišnice in 4 ponavljavne šole. Tudi je ta dobrotna družba kupila hišo za sestre dobriega Pastirja, ki so jih mil. knez in škof po višjim dovoljenji v Gradec poklicali in imajo že ta mesec priti. Ta red je poklican, ubogo, zapušeno žensko mladost odrediti, nedolžnost zapeljevanja varovati in nesrečne zapeljane po zgledu vekomaj dobriega Pastirja časne in večne pogube otevat. To so zares lepe naprave, ki so vredne, de bi se posnemale. (Kat. Wsfd.) — Ker je prednica graškiga uršulinskiga samostana Č. M. Koleta Herzog 11. u. m. v Gospodu zaspala, je bila 23. ravno tistiga mesca na njeno mesto izvoljena Č. M. Ksaverja Hovski, iz Hohenbruka na Češkim, rojena 1796. (Tgspst.)

Z Dunaja nam piše 29. u. m. apostoljski provikar v. č. gosp. M. Kirchner med drugim, de so mu mil. lavantinski škof dali seboj pismo do apost. vikarja v Egiptu, Nj. mil. Guasco, ktero ima namen, de naj bi se družba ss. Cirila in Metoda tudi po Jutru razširjala. Znano je, de to apostoljsko namestništvo ima tudi Jeruzalem ter sveto zemljo pod seboj. Nj. mil. škof Guasco so posebno bogoljubin mož, polni katoliškiga duha in gosp. provikar Kirchner upa veliko dobriega vspeha. Povsod po poti je našel g. provikar prav prijazne sereca za afrikanski misijon. „Na Dunaji“, piše dalje, „me je v moje veliko veselje čakal list od gosp. Aleksandra dai Bosco (iz Hartuma) od 4. vel. serpana, v katerim piše, de se je ozdravil, de je pa še slab. Bog ga milostno poterdi za njegovo težko nalogo! Prijatle na Dunaji sim dobil še močno pobite zavolj poslednjih stisk, ki so naš misijon zadele. Prihodnji petek je seja odmenjena, ktera pa vender nič ne bo določila, dokler Rim ne določi. Potem se le se dajo naredbe za bližnjo prihodnost napravljati. V dan sv. L. sim zate Bogu daroval daritev sv. maše. Na tolike preblage dobrotnike na Slovenskim se vselej le z ginjenim in hvaležnim srcem spomnim. Kako prelepa in rodovitna je vender sveta ljubezen katoliških serec!

Iz Feldkircha, 4. listop. K. Slabe, zanikarne, izdajske bi bile odrejša, učiliša, penzionati, ako bi se v njih skerbelo samo za telo, duša pa bi se zapustila; ako bi se košato učile posvetne učenosti, nebeske pa bi se zanemarile; ako bi se skerbelo z vso mogočo prizadevnostjo za časnost,

na večnost pa bi se pozabilo. Kaj taciga se penzionatu v Feldkirchu ne more očitati, ker tukaj pač dobro vedó razločiti, kaj je v človeku imenitniši in zakaj je treba nar bolj in naj pred skerbeti. Priča tega so tudi duhovne vaje, ki smo jih imeli kmal po začetku šolskiga leta. Kako omečen, kako zadovoljin in vesel de je človek po dobro opravljenih duhovnih vajah, vé le tisti, kdor poskusi. Naj tedaj z naslednjimi versticami nekoliko popišem, v kakošnim redu se je opravljalo to priserčno duhovno opravilo, ki je terpelo od 30. vinotoka do 3. listopada.

Kakor vsako leto so tudi letas ob vsih svetih bile duhovne vaje; in kjer je letašnje leto ta čas ravno tudi sveto leto v ti škofii,*) se je tudi to opravilo, kar je potrebno za zadobljenje odpustkov, namreč: molitev, obiskanje cerkev in kar je še družiga zapovedano. Celi teden pred duhovnimi vajami že se je vsak dan pri sv. maši pel 50. psalm, „Miserere“; in po povzdigovanji so en pater na glas molili molitev k Jezusovimu sercu in potem molitev k Marijinimu „O sladko o pohlevno serce itd.“ z 3 očenaši in čišena si Marijami. — Kar pa duhovne vaje same tiče, so se tako-le opravljale:

Vodili so jih v. č. gosp. generalprefekt, č. O. Leiter. Pričeli so jih v saboto 30. u. m. zvečer s poklicam sv. Duha in z nagovorom. Druge tri dni je bil red ta-le:

Zjutraj ob 6. je bila pridiga, potem sv. maša. Med mašo se je pel psalm „Miserere“ in pesem „Ave Maria, gratia plena“. Pesem „Ave Maria“ se je tudi vselej pred vsako pridigo zapela. Po pridigi in sv. maši je bila zjutranjica in oddih. Po oddihu pol ure branje ali pa tudi premišljevanje tega, kar je v pridigi bilo rečeno. Ob 10. je bila zopet pridiga, po pridigi pol ure čas za branje in premišljevanje, potlej do poldneva oddih. Ob 12. kosilo; pri kosilu pa, kakor tudi zvečer pri večerji, se nam je bralo življenje in apostoljsko djanje sv. Franciška Ksaverja. Ob 2. popoldan se je molil rozenkranec. Po rozenkrancu do 3. je bilo branje. Ob 3. pridiga. Po pridigi se je molčé južinalo, in ob 5. je bila zadnja pridiga, potem blagoslov. Ob 7. je bila večerja, pol osmih večerna molitev, in tako se je dan sklenil.

Bile so tedaj vsaki dan 4 pridige, vsaka 1 uro dolga in rozenkranec.

V sredo, 3. listop., je šel celi penzionat skup molit za zadobljenje odpustkov svetiga leta v 3 mestne cerkve (v farno v jezuitarsko, kapucinarsko) in v našo kapelo v penzionatu.

Pridige so bile: Od smerti, od greha, od pekla, od nebes, od sodbe, od cilja in kence človekoviga, od velikosti smertniga greha, od zgubljeniga sina, od spovedi, od kratkosti človeškiga življenja, in še nekatere druge kratke opominovanja, kakor od spolnovanja stanovskih dolžnost itd.

Zadnji dan je bila zahvalna pesem (Te Deum) in velika sv. maša z blagoslovom.

Razgled po keršanskim sretu.

Druga seja cerkveniga okrajniga zbora na Dunaji je bila 22. in tretja 30. u. m.; četrta seja pa je bila 4. t. m. — V Briksen so se 11. u. m. ondotni mil. škof iz Rima poverili, ko se je ljudski misijon dokončeval, pa kterim so še sami vikši pastir zahvalo in sklepni nagovor imeli. Vsi stanovi, tudi naj višji so se pri tem misijonu pridno vdeleževali; tudi za šolsko mladost nižjih, gimnazialnih in bogoslovskih učilnic je bil posebin poduk odmenjen in podeljen. — V Tridentu je mes-a vel. serp. umerl dr. Jož. de Zorri, ki je ondotni občini zapustil razne posestva v vrednosti blizo 20 tuzent gold., ki naj se obrača za odrejo mladosti; oskerbovanje je mil. knezu škofu izročeno. — Iz Ogerskiga so se sviti kardinal ogerski prvostolnik 2. t. m. v Rim podali, kjer se bodo le

*) Od 17. oktobra do 23. novembra l. l.

malo časa mudili, in bodo sklepe ravno dokončaniga okrajniga cerkveniga zbora lastnoročno svetimu Očetu zročili in poterjenja za nje prosili. — V Budjejevicah je bilo konec pretečeniga leta 53 mladenčev v malim ali mladenškim semenišu iz 7 gimn. razredov, zmed katerih jih je imelo 5 prav vse zastoj, pri družih pa je zaklad te dobrotne naprave kolikor toliko k njih popolni preskerbitvi pripomogel. Obnašanje tih mladenčev je bilo pri vsih popolnoma postavam primérno, pri njih 15 pa se izverstno. Med letam jih je bilo 6 odpravljenih, ker se je pri njih poklic pogrešal. — Rokodelska družba v Pešti je napravila hišo za brezplačno sprejemo rokodelskih družetov. Med družimi postavami je ta, de sprejeti družje mora naj poznejši zjutraj ob 6. vstati, pred britko martro zjutranjo molitev opraviti, k sv. maši iti, dan dobro obrniti in po zimi naj poznejši ob 7., po leti pa ob 8. že v sprejmišu biti. Odperta je sprejetim tudi hišna bukvarnica, de zamorejo čas tolikanj ložej koristno obrniti. — V Dülmen-u so bile v dan sv. Bruno-ta kosti zveličane Katarine iz Emeriha odkopane, v boljši posodo djane in zopet spravljene. Kmalo se bo na njenim grobu sponin postavil, k čimur je mende nekaj denara prišlo iz Rima. Alban Stolz pripoveduje, kako se vse strinja, kar je ona od svetih mest pripovedovala. Amerikanski fajmošter Brickwedde, ki je bil to leto na Vestfalskim, je s spoštovanjem obiskal njeno rojstno hišo in si prosil kaciga spomina od nje; Katarina Emeriška, je rekel, je v Ameriki bolj znana kot Napoleon. — V Berlinu je dr. Cammer, učenik bogoslovstva, prestopil v katoliško Cerkev. — Na Švajcarskim se poterjuje, kako de sovraštvo in preganjanje od strani sovražnikov ima dobre nasledke za sv. Cerkev; tamkej se namreč poslednje leta poživiljena gorečnost duhovstva zlasti v pogostih duhovnih vajah in ljudskih misijonih prav posebno razodeva. — Francoski duhovni gredó prav močno v misijone; poslednji čas jih je šlo deset v novo Kaledonijo, en škof z 10 duhovni v Oceanijo, 31 v Taiti, zandviške otoke, Valparázo, San-Jago in Lucia, 2 mniha sv. Križa v severno Ameriko, in njih 21 na Kitajsko. — V stolni cerkvi mesta Troyes (reci: Troa) na Francoskim je 106 deklic na enkrat prejelo redno obleko usmiljenih sester za strežbo pri ubozih bolnikih.

Domače duhovne vaje,

svetó živeti in zveličano umreti.

(Dalje.)

Govorjenje je že bilo, kako de se mora človek očiševati greha in korenin greha; zdaj nasledva nauk, kako se je treba očiševati nagnjenja k grehu.

Poželenje mesa, poželenje oči, napuh življenja, to je trojni vir vsiga hudiga nagnjenja, kakor uči sv. pismo (1. Jan. 2, 16.). — Dušo človeka mora strah Božji prešinovati, in ta strah Božji se preseluje potem tudi v njegove počutke, de se duša in telo posvečuje. Nič ni malopridnišiga, pravi duh Božji, kot kar si meso ali hudo poželenje izmisli. Oči hlepijo gledati, ušesa poslušati, jezik govoriti, kar je pregrešniga; roka po prepovedanim sadu sega, noga za njim hiti. Okna zunanjih počutkov se neprevidama odpirajo in znotraj se poželenje vnéma. Torej prosi David Gospoda: „Odverni moje oči, de ne vidijo nečimernosti“ (Ps. 118, 37). In Job je bil zavezo s svojimi očmi storil, de ne bo imel nikake misli do device (Job. 31, 1). Ako te tedaj okó žene na nevarno reč, zapovej mu, de naj se ustavi, in nikoli mu ne pripusti, de bi se presérno paslo in tvojo dušo k pregrehi vnelo.

Kakor so oči nevarne, tako tudi ušesa. Torej govori Modri: „Ogradi svoje ušesa s ternjem“ (Sirah 28, 28). Poželjivo poslušanje pregrešnih reči dušo globoko rani. Tudi ušesa so dvojne vrata, skoz ktere večna

smert v serce vhaja. Zamore pa tudi poslušanje samo na sebi nedolžnih reči grešno biti, ako je strastno, ako jih z nekako lačno pohlepnostjo poslušáš in tvoje serce preobilno prevzamejo, kakor p. strastno dihtenji po muziki, novicah, ki le samo radovednost nasitujejo, po priliznjenih besedah itd. Od sestre sv. Petra Damiana se bere, de je mogla v vicah terpeti, ker se je petja in glasbe čezmerno veselila. Po poti skoz ušesa se splazijo zapeljivci z napčnimi nauki ali pa sicer z okuženim namenam v serce, in tolikanj bolj škodujejo, kolikor bolj dopadljivo vedó na ušesa govoriti. Poprašuj se nekoliko, kaj de te veseli poslušati? (D. sl.)

Od smerti Ludovika, francoskiga kralja.

(Narodovna)

Nekaj let je že minilo, kar se je leto zgodilo:
Ludvik kralj je bil en dan v Pariz' ob glavo djan.
Ze popred so se menili: Kralja bodemo vmorili;
Med saboj sklenil' tako: Ludvik več kralj'val ne bo.
Zdej so kralja v ječo djali, žalosti zadost pridjali;
Rekli so: On mora vmret', nam bo boljši, kakor pred.
Kralj v ječ' zapert prebiva, žalostno solzé preliva:
Kdo le njega mil'vat gré, še kraljica k njem' ne smé.
V ječi kralj močno zdihuje, vse se njemu spreminuje;
Pred sim kralj bil imen'van, zdej pak od vsih zanic'van.
Vzeta m' je kraljeva krona, pahnjen sim s kraljev'ga trona:
Še morbit' drugač ne bo, de bom mogel dat' glavó.
Skupej zbrani so sklenili: Kralja bodemo vmorili;
Modri smo zadost sami, kralja nam več treba ni.
Hočem prostost imeti, vsak po svoji volj' živeti,
Kakor nas uči ta svet; Ludvik kralj pa mora vmret'.
Komej dneva so čakali, de so kralja ven peljali,
Z njim dost tavžent gre ljudi, so francoz' nevsmiljeni.
To je slišala kraljica, milo joka ta srotica;
To je žalost kakor meč; oh moj Ludvik je že preč.
Kralj začne slovo jemati, prav lepo se k smert' ravnati;
Tedej vstane hrup strasan, kakor de b' bil sodnji dan.
K' mu je glava odletela, jih je groza spreletela;
Rabelj je glavo pobral, vsim pokazal in je djal:
Sem poglejte, to je glava kralja Ludvika res prava;
Naš poslednji kralj je bil, ki je svojo kri prelil.
Kaj ste še francozi strili? Tud kraljico ste vmorili;
Le ostalo 'n par otrok, čez-nje pa se vsmili Bog.
O nevsmiljeni tirani! kaj bo enkrat, enkrat z vami!
Kdor ne mara za Bogá, bode gorel v sred' pekla.
Kralja 'n kraljico vmorili, pravo vero zapustili.
Kaj bote počeli zdaj, vam gorjé na vekomaj.
Pred ste dobri bli kristjani, zdaj nevsmiljeni tirani,
Vi ste krivi, vi sami, toljk' prelivane kervi.
Vojska, ki nas toljko plaši, priča hudobije vaše:
Toljko tavžent nam ljudi meč francoski pomori.
Bog! ti Franca nam obvari, ojstro pa francoza svari,
Mahni ga z močno rokó, de berž vojske konec bo. L. D.

Duhovske zadeve.

V ljubljanski škofii. Farna vikarija Verh na Metliškim je 4. t. m. razpisana, ker je ondotni farni vikari gosp. Tomaž Troha 31. u. m. umrl. R. I. P.!

Milí darovi.

Za afrikanski misijon:

Po g. A. P. v R. 2 gold. — Iz Kamne gorice 5 gl.

Za misijon gosp. Olivieri-a:

G. Jaka Repnik 1 gold.

Darovi za Knobleherjev spominek. Prenesek od 1.—9. naznanila 4 cekini in 761 gold. 56. kr.

Gosp. Leopold M. Krajnc, e. k. aktvar v Zagrebu 30 kr. — G. M. L. 2 gold. 6 kr. — Učenci V. gimn. razreda v Ljubljani 5 gold. — V. č. g. Frane Ksav. Jelovšek, korar v Novim mestu 5 gold. — Kamniška dekanija 22 gl. Skupaj: 34 gl. 36. kr. S poprejšnjim: 4 cek. in 799 gl. 32 kr.